

Рекомендації слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти на тему: «Про законодавче забезпечення розвитку вищої освіти в Україні».

Учасники слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти, які відбулися 27 лютого 2013 р., відзначають актуальність питання законодавчого забезпечення реформування системи вищої освіти в Україні.

За роки незалежності в цілому була сформована функціонуюча національна система вищої освіти, яка зберегла надбання минулого та значний науково-педагогічний потенціал, який за певних умов здатний суттєво вплинути на здійснення змін в освітній сфері в напрямі її інноваційного розвитку. Є певні здобутки в питаннях євроінтеграції та виконання зобов'язань щодо реалізації положень Болонської декларації. Було прийнято низку нормативно-правових актів з питань діяльності вищої школи, запроваджено багатоступеневу систему вищої освіти. Відбулося розширення доступу до вищої освіти шляхом розширення мережі вищих навчальних закладів, появи приватних вищих навчальних закладів.

<...> Треба зазначити, що практичне застосування прийнятого ще у 2002 р. Закону України «Про вищу освіту» свідчить, що переважна більшість його положень вичерпала свій регуляторний ресурс і перестала відповідати сучасним завданням підготовки фахівців, здатних забезпечити інноваційний розвиток країни та інтеграцію вітчизняної системи вищої освіти у Європейський освітній простір.

Спроба оновити законодавчу базу вищої школи в період попередньої каденції Верховної Ради України з різних причин не була завершена <...> Зниження якості підготовки спеціалістів за напрямками, які стимулюють розвиток пріоритетних базових галузей економіки, почало зримо впливати на погіршення низки економічних показників, зменшилися обсяги виробництва та експорту високотехнологічної продукції. Вузівську науку так і не було трансформовано в головну складову національної інноваційної системи.

<...> Учасники слухань констатують, що комплексне оновлення освітньої нормативно-правової бази, підготовка та прийняття нової редакції Закону України «Про вищу освіту» є чи не єдиною можливістю виходу вищої освіти з кризового стану і перетворення її на дієвий інструмент динамічного реагування на запити суспільства та економіки, забезпечення її конкурентоспроможності на європейському ринку освітніх послуг, та виділяють низку пріоритетних проблем та шляхи їх вирішення, а саме:

<...> 2. Усунення невідповідності змісту вищої освіти сучасним потребам суспільства і ринку праці, для чого необхідно:

- запровадити освітні стандарти, побудовані на основі переліку

компетентностей та Європейської системи трансферу і накопичення кредитів (ЄКТС), з урахуванням дескрипторів і рівнів Національної рамки кваліфікацій, що мають містити опис загальних (ключових) і спеціальних (предметних) компетентностей з урахуванням переліку компетентностей Європейського простору вищої освіти, а також методи демонстрації та критерії оцінювання результатів навчання, що сприятиме міжнародному визнанню кваліфікацій (ступенів) національної вищої освіти, створенню міжнародних і вітчизняних спільних програм і програм подвійних дипломів, а також здатності випускників до працевлаштування;

- переглянути підходи до оцінювання обсягу роботи викладача: орієнтація лише на аудиторні години не відповідає результативному підходу до розроблення та реалізації навчальних програм, є неадекватною сучасним умовам і технологіям навчання;

- домогтися забезпечення належної інфраструктури вищої освіти, доступу до сучасної наукової літератури та науково-дослідних і університетських комп'ютерних мереж;

- законодавчо закріпити систему реального економічного стимулювання роботодавців щодо розвитку і здійснення професійного навчання.

<...> 4. Забезпечення автономних прав і академічних свобод. З цією метою необхідно:

- законодавчо визначити комплекс правових норм, які б гарантували поетапне запровадження академічної автономії у вищих навчальних закладах;

- запровадити колегіальні принципи самоорганізації в діяльності вищих навчальних закладів;

- надати академічну свободу вищим навчальним закладам, у тому числі в комплектуванні науково-педагогічними кадрами, визначенні структури та змісту навчання, забезпеченні свободи наукових досліджень та обміну науковими даними, та визначити їх відповідальність за формування програм підготовки на основі компетентнісного підходу згідно зі стандартами вищої освіти нового покоління;

- домогтися забезпечення оптимального балансу свободи у використанні бюджетних та інших коштів, отриманих університетами за здійснення освітньої та наукової діяльності, надання університетам права власності на землю, основні засоби та інше майно, а також права розпоряджатися ними.

<...> 6. Інтеграція вищої освіти України до європейського освітнього простору. З цією метою необхідно:

- запровадження трициклової системи вищої освіти (бакалавр, магістр, доктор філософії);

- законодавчо унормувати докторський (доктора філософії) і постдокторський (доктора наук) цикли (рівні) вищої освіти;
- унормувати в кредитах Європейської системи трансферу і накопичення кредитів (ЄКТС) вимір освітніх програм, кваліфікацій (ступенів) у межах кожного циклу (рівня) вищої освіти та їх обсяг відповідно до положень Болонського процесу;
- запровадити загальні підходи до реалізації вітчизняної та міжнародної мобільності на основі трансферу та накопичення кредитів Європейської системи трансферу і накопичення кредитів;
- запровадити обов'язкову видачу кожним університетом європейського додатку до дипломів бакалавра і магістра;
- формування системи фінансових та організаційних преференцій з метою заохочення свободи пересування та мобільності викладачів, студентів та науковців;
- суттєве поліпшення викладання іноземних мов в українських університетах (*Проект Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти про підсумки слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти на тему: «Про законодавче забезпечення розвитку вищої освіти в Україні» // Комітет з питань науки і освіти (<http://kno.rada.gov.ua>). – 2013. – 11.03).*